

UN CENTRU CULTURAL MINIER LA PETROȘANI

Ioan OPRIȘ

In acest an, în chiar prima lună, amenințarea liniștii generale au făcut-o, din nou, oamenii adâncurilor. S-au văzut clar, atunci, multe din cauze, dar și distanțele enorme dintre inconștiențele celor din subteran și cele ale celor din fotoliile confortabile de piele.

Fluvii de cuvinte scrise și vorbite de către scribii și oratorii de serviciu, dar și judecăți corecte, măsurate, s-au prăvălit peste ochii și urechile națiunii. Inective, atribute, caracterizări tranșante, chemări la ordine și lege, îndemn la măsuri urgente și drastice...

Și-n alte locuri din lume există mine și mineri. În multe țări, despre această industrie se discută chiar la trecut.

Nici aiurea n-au întârziat măsurile economice de redresare, de depășire a crizei.

Dar între *noi* și *ceilalți* constatăm distanțe uriașe sub raportul concepției de **a ști** și **a face** ceea ce trebuie, a înțelegerii și acțiunii culturale.

În zona Pas de Calais, din Franța, au fost disponibilizați, în urmă cu câteva decenii, tot într-o perioadă de criză, zeci de mii de

oameni. Măsura - dureroasă în sine - a fost administrată cu multă înțelepciune și dragoste de mineri. Nimic nu a scăpat proiectanților ei, dar, mai ales, aceștia s-au gândit profund la consecințe.

În primul rând, au creat un adevărat debușeu economic și cultural construind, la Lewarde, un *Centru Cultural minier*. Tradițiile coloniilor de mineri (folclorul, dansul, bucătăria tradițională) au fost studiate în profunzime, fiind capitalul de la care s-a pomit. O veche mină a primit reamenajări muzeistice, prezentând într-o expunere pavilionară istoricul mineritului, ocupându-se îndeaproape și explicit de viața minerilor. Mii de obiecte tradiționale au fost reconvertite, muzeificate, expuse și explicate, astfel, încât conving asupra istoriei locale și justifică deciziile de conversie tehnice și profesionale. Albume, ghiduri, pliante, monografii, expoziții periodice ci catalog, repun sistematic în discuție problemele regionale. Muzeul acesta are în compunerea lui o secțiune a protecției sociale și a asigurării minerești. Nimic nu mi s-a părut, vreodată, într-un muzeu tehnic, așa de elocvent susținut: demonstrația logică a măsurilor luate de societate pe seama unui important grup profesional.

Zeci de mii de oameni vizitează Lewarde-ul în fiecare lună, iar Centrul cultural minier are în schema sa mineri adevărați care

explică ce este mina și ce face mineritul. Mii de locuri de muncă au fost create, ca o consecință a unui program ce a avut ca vedetă a sa *Centrul minier*. Vizitatorii lipsesc, mici hoteluri și restaurante-pension asigurându-le cazarea. Concerte și spectacole - de muzică (în special, formațiuni camerale și fanfare), dans, teatru, - aparțin acestui program. Nu lipsesc câteva festivaluri anuale și marile procesiuni religioase. Acestea adună mulțimi imense și satisfac dorințele culturale, fiind un binevenit prilej de contacte umane.

Am fost la Lewarde, în urmă cu câțiva ani - după primele mineriade de la noi - însoțit de Gérard Ernisse, directorul Misiunii Etnologice Franceze și de o colegă din Direcția Muzeelor Franței. Nici eu, nici gazdele mele nu știam că protestele minerești se vor reinflama așa de tare în România. Am admirat la colegii francezi mândria cu care vorbeau despre rolul Ministerului Culturii și al direcțiilor acestuia în organizarea culturală - complexă, dificilă și îndelungată - a zonei Pas de Calais, dar și a altor regiuni. Între timp, prin ecomuzeele constituite în adevărate rețele, în Franța s-a dat de lucru la sute de mii de oameni, revitalizându-se ocupații tradiționale și servindu-se, astfel, interesele comunităților locale sau zonale. Acestea - ca la Lewarde sau Fourmies - s-au salvat de la pieire componente prețioase ale arheologiei industriale, recuperându-le și făcându-le să producă. În alte locuri, hale industriale dezafectate și reamenajate adăpostesc curent concerte sau servesc drept cadru

turnării unor filme. Milioane de vizitatori, care sunt atrași de această componentă muzeografică tehnică, vie, sunt mulțumiți în căutările lor culturale. Ea contribuie direct la educarea semenilor în respect față de viața și filosofia oamenilor ce-și câștigă pâinea muncind în mine.

În Franța sau aiurea, funcționarii și specialiștii Culturii din România au făcut călătorii greu de numărat. Nu spun fără rost! Spun doar că nu se vede ceea ce au învățat și că nu au finalizat acasă, ceea ce li s-a oferit direct, ca posibil, acolo. Păstrându-se la nivelul discursului, al teoriei, al criticii fără soluții, acești intelectuali oferă un model negativ; acesta și comportamentul respectiv trebuie de grabă revăzute.

Lipsește astfel, la noi, muzeele tehnice - cel de la Petroșani, anemic și nesprijinit, trebuind de mult să fie obiectul unei revizuii și modernizări. Lipsește un sistematic program cultural în zonele miniere - cu turnee de spectacole muzicale și teatrale, sistematic susținute; conținând reorganizări ale instituțiilor culturale (biblioteci, muzee, așezăminte culturale ș.a. - alcătuit cu profesionalism și administrat de oameni cu iubire față de semenii lor.

A trecut de mult vremea vorbitului și judecării confortabile a celuiilalt, din locuri comode și puse la adăpost. Oare chiar nu se vede?

Dacă nu vom investi rapid și eficient în planul culturii, faptele de ieri - regretabile; dar în parte explicabile pentru că nu au fost prevenite prin măsuri culturale - indică certitudinea repetării.